

Име

Регионално управление на горите – Смолян

Местонахождение

РУГ – Смолян носи името на град Смолян, където се намира и седалището на неговата администрация. Територията на Регионалното управление обхваща най-южните части на Централна Южна България като граничи на северозапад с РУГ – Пазарджик, на север с РУГ - Пловдив, на изток с РУГ – Кърджали, на юг с Република Гърция и на запад с РУГ – Благоевград.

Съгласно административно-териториалната подялба на страната, РУГ – Смолян стопанисва горския фонд на територията на **Смолянска област** и следните общини: Доспат, Борино, Девин, Чепеларе, Смолян, Баните, Рудозем, Златоград, Неделино и Мадан.

РУГ – Смолян включва 14 държавни лесничейства и 1 дивечовъдна станция.

Географско положение

РУГ – Смолян се намира в най-южната централна част на Южна България. Територията на Управлението обхваща ридовете и планините от Западните и Централни Родопи. Гората образува плътни комплекси, разпокъсани на места от малки земеделски площи, като само в най-източните части се увеличават обработваемите площи.

Релеф

Територията на РУГ – Смолян не се отличава с голямо разнообразие от релефни форми. Релефът е типично планински и се характеризира със силно изразена разчлененост, с големи превишения и много стръмни до урвисти склонове в по-голямата част от територията. На отделни места релефът представлява високо плато и преобладават заоблени била с полегати до наклонени склонове. В югоизточната част на РУГ – Смолян теренът се снижава и билата са по-полегати, заоблени и по-къси. Теренът е силно пресечен, което се обуславя от добре развита и гъста хидрографска мрежа.

Най-високата точка на територията на РУГ – Смолян е връх “Голям Перелик” (2193,2 м н.в.), който се намира извън горския фонд на границата между ДЛ “Широка лъка”, ДЛ “Смолян” и ДЛ “Мугла”, а най-ниската точка е в ДЛ “Златоград”, там където р. Кушленска се влива в р. Върбица (390 м н.в.). Горната граница на гората в района на Управлението се издига до 2050-2100 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	213,0	0,11
полегато (5-10)	1277,0	0,63
наклонено (11-20)	19797,2	9,83
стръмно (21-30)	109738,6	54,52
мн.стръмно (над 31)	70273,2	34,91
Общо:	201299,0	100,0

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС “Извора” – Девин и ДЛ “Михалково”.

Хидроложки условия

Хидрографската мрежа на територията на РУГ – Смолян е гъста и добре развита и поради силно пресечения терен водните течения се отличават с големи наклони на надлъжните профили. Характерно за всички реки е, че в преобладаващата си част бреговете им са стръмни и много стръмни, добре облесени. Леглата им са тесни и дълбоко врязани, особено в средните и долните части от теченията им.

Територията на РУГ – Смолян попада във водосборните басейни на реките Доспат, Въча, Чаа и Арда.

Река Доспат тече през най-западните части на Управлението на територията на ДЛ “Доспат”. Тя извира от там, където Дъбрашкият рид се свързва с главното Родопско хидрографско било. Приток е на р.Места. През 1971 год. до гр.Доспат е построена язовирна стена и коритото на реката е превърнато в язовир “Доспат”. Склоновете от

дясната страна по течението на реката до водослива на Владово дере са стръмни, а от ляво - полегати и вдлъбнати, а след този водослив са много стръмни и от двете страни. Реката няма пороен характер. Като цяло водосборът на р.Доспат и притоците ѝ е силно разчленен, което прави терена твърде пресечен, с различни месторастения и разнообразен микроклимат.

Централната част на РУГ – Смолян попада във водосборните басейни на реките Въча и Чая (на територията на Управлението носи името Чепеларска река), които са десни притоци на р. Марица. **Река Въча** води началото си от водослива на реките Буйновска, Триградска и Мугленска в местността "Тешел". Тече първоначално в североизточна посока. По-надолу при "Настански мост" е изградена ВЕЦ "Девин", а след нея р. Въча приема десния си приток Широколъшка река и променя посоката си на север. След пътният разклон за гр. Девин приема левия си приток Девинска река и на това място ще се влива в проектирания, но все още непостроен язовир "Цанков камък". Водният дебит на всички главни водни течения, с изключение на Мугленска река, е сравнително постоянен, но с променлив режим - пълноводие през пролетта при топенето на снеговете и най-ниско ниво в края на лятото. Водосборите на реките и техните притоци са много разчленен, което прави терена силно пресечен. Карстовият масив "Мурсалица" акумулира голяма част от повърхностните води и ги трансформира в подземни потоци.

Река Чепеларска извира от местността "Совата" в западния край на седловината "Рожен". Премахва през Чепеларското долинно разширение и тече на север по сравнително тясна долина. Коритото на реката е скалисто, не много широко, а бреговете са здрави, обрасли с дървесна и храстова растителност, и в долната си част са много стръмни, на места урвести. По течението си реката прави няколко по-големи завоя и тече при сравнително малък наклон. Няма пороен характер. През по-голяма част от годината има постоянен дебит. Пълноводието е по време на снеготопенето (март-април), а минимума на дебита е в края на лятото и началото на есента. Повечето реки и долове, притоци на р. Чепеларска, имат постоянен воден отток и само някои от по-малките долове се характеризират със сезонен воден отток.

Източната част от територията на РУГ – Смолян попада във водосборния басейн на **река Арда**. Тя води началото си от държавната граница с Република Гърция (изворите ѝ са в отдел 104 на ДЛ "Смилян") и протича в източна посока. Речното корито е стабилно, с широчина 10-20 метра (на места до 100 метра), с високи брегове устойчиви на подравяне и отнасяне. Наклонът на леглото е сравнително голям, реката тече бързо и особено след дъждове е буйна. Сравнително спокойна е след град Рудозем, където речното корито е най-широко. Терените от двете страни на реката са силно разчленени от множество водни течения. Всички притоци имат високи, стръмни брегове, устойчиви на подравяне. Речните легла са стабилни, в горните течения с големи, а в долните с по-малки наклони и текат сравнително спокойно, с непостоянен воден дебит, в зависимост от сезоните. Водите им през лятото силно намаляват. Само през пролетта и след продължителни дъждове речните легла се напълват с вода, текат бързо, като някои от тях са с пороен характер и влачат големи количества наносни материали.

За всички водни течения в района на РУГ - Смолян е характерно, че имат много гъста хидрографска мрежа. Водосборните им басейни са силно разчленени от множество реки и долове. Подпочвените води са на значителна дълбочина и нямат особено стопанско значение.

Геоложки строеж

Според тектонското райониране на България територията на РУГ – Смолян попада в Родопската тектонска област, която е най-отдавна стабилизираната област у нас, заздравена още в началото на Палеозоя. Съвременният строеж на Родопския масив е резултат от интензивно структуро-образуване, което се е осъществило през продължителен период от време. В периода от Докамбрий и Палеозой до началото на Мезозоя районът на Родопския масив бил залян от водите на Тетиския океан. През Мезозоя започва постепенно сближаване между Африканската и Евро-азиатската плоча, с което този океан се затваря и площта на Европейския югоизток, България и Родопския масив се осушават. Това сближаване на континентите продължава и през цялата Мезозойска ера. При това сближаване на плочите, седиментите, отложени в океана се променят, смачкват и нахлъзват едни върху други, като така оформят основите на Родопите. Тези компресорни движения формират скали като мрамори,

амфиболи, гнайси и др. Процесът на нахлъзване е съпроводен с образуването на пукнатини, в които се свличат на огромни маси. Именно по тези пукнатини в края на Мезозоя се внедряват гранитите. След внедряването на гранита се образуват малки понижения, които се запълват със сладководни води и формират езера. В тях се отлагат седименти, които се разполагат върху метаморфните скали и частично върху гранитите. Те са представени от брекчо-конгломерати, конгломерати, пясъчници, алевролити, аргилити, варовици, туфи, въглищни прослойки и глини, като в тях са включени късове от по-старите метаморфити и гранити.

В края на Палеоген и началото на Неоген започва интензивен вулканизъм, при който се образуват риолити. Тези скали припокриват частично или напълно по-старите метаморфити, гранити и седименти. През Неоген след спирането на вулканизма отново се формират малки водни басейни, в които се отлагат нови седименти върху метаморфитите, риолитите и старите седименти, като ги припокриват частично. Новите отложения са изградени от рахли, несвързани пясъци, гравит, чакъли, брекчо-конгломерати, глини.

Най-новите отложения са образувани през Кватернер и имат малка дебелина. Разположени са върху стари скали и са за сметка на тяхна ерозия. Изградени са от гравий, чакъли и пясъчни лещи.

На територията на РУГ - Смолян са разпространени три основни типа скали - масивни, седиментни и метаморфни. Масивните (магмени) скали са представени от риолити и гранити. Риолитите са се формирали в резултат от застиването на лава върху земната повърхност, докато гранитът се е получил от застиването на магма под земната повърхност (плутонити).

Седиментните (утаечни) скали са представени от конгломерати и варовити пясъчници. Метаморфните скали на територията на Управлението са представени от мрамори, мраморизирани варовици, кристалини шисти, гнайси и гранитогнайси.

Климатични условия

Според класификационната схема на Събев и Станев ("Климатични райони на България и техният климат", 1963) територията на РУГ – Смолян попада в две климатични области и подобласти - **Европейско-континентална област**, Преходно-континентална климатична подобласт и **Континентално-средиземноморска област**, Южнобългарска климатична подобласт. Между двете климатични области няма точно установена и постоянна граница. В зависимост от годишния сезон и местните физикогеографски условия преобладава континентално или средиземноморско влияние.

В районите с по-ниска надморска височина (до 1000 м) зимата е сравнително мека, а лятото много горещо, докато за по-високите части (каквато е по-голямата част от Управлението) зимата е студена, а лятото прохладно.

Крайните срокове на късните пролетни и ранните есенни мразове в района на РУГ – Смолян почти съвпадат с началото и края на вегетационния период, което в отделни години води до значителни вреди в развитието на дървесната растителност.

Характерни за местният температурен режим са температурните инверсии, които се дължат на формите на релефа и Средиземноморското влияние. Често по билата и склоновете е по-топло, отколкото в долините. През зимата това е причина за мокри снеговалежи по високите била и склонове, а през пролетта и есента за мразовете в долините.

За развитието на дървесната растителност от особено значение са началото и края на периодите с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5° С (начало и край на вегетацията) и над 10° С (период на усилена вегетация). Продължителността на първия период (вегетационния сезон) е от 7-7,5 месеца за най-ниските части, до 4-4,5 месеца за най-високите части на Управлението. Продължителността на втория период (период на усилена, пълна вегетация) е от 5 месеца за най-ниските части до 1,5 месеца за най-високите части. В ниските части минималната продължителност на вегетационния период е 5,5 месеца, а в най-високите части - около 3 месеца.

Средният брой на дните със снежна покривка е 80 за ниските части на и до 180 за високите части. Средната височина на снежната покривка е 40 см, като по високите части достига до 80 см.

За Преходно-континенталната климатична подобласт, сезонното разпределение на валежите е с пролетно-летен максимум и зимно-есенен минимум, с годишна сума от

700 л/кв.м за ниските и 960 л/кв.м за високите части на Управлението. Максималните суми на валежите са през май-юни, а минималните през август-септември.

Частта от РУГ – Смолян, попадаща в Южнобългарската климатична подобласт, е със зимно-есенен максимум и лятно-пролетен минимум на валежите, характерни за средиземноморския климат. За ниските части годишната сума на валежите е от 620-700 л/кв.м, а за високите - 780-1100 л/кв.м. Месеците с максимална валежна сума са ноември-декември, а с минимална - август.

Най-голям брой засушавания с продължителност над 10 дни, които са опасни за развитието на младите култури, се явяват през есента.

Температурните инверсии и затоплящото влияние на Средиземно море често са причина за изобилни мокри снеговалежи, особено в по-високите части на РУГ - Смолян. Поради същото влияние се случва и бързо, понякога за 24 часа, пролетно снеготопене, при което се получават катастрофални прииждания на реките и интензивна ерозия.

Поради сложния релеф, ветровете в тази част на Родопите имат разнообразна посока. В западните райони на Управлението преобладават ветровете западните ветрове, които са студени. По долините на реките Въча и Чепеларска духат предимно северни и северозападни ветрове, които носят студени континентални въздушни маси. Силните западни ветрове през зимата много често са причина за ветровали. В източната част през всички сезони преобладават източните ветрове, които нахлуват по течението на р. Арда и са сравнително топли. Ветровете с южна компонента са по-топли, засилват средиземноморския характер на климата в района, носят валежи за по-високите части, топят снеговете и оказват благоприятно въздействие върху развитието на дървесната растителност.

Климатът в района на РУГ – Смолян се формира при наличие на средиземноморско влияние, нахлуващо по долините на реките Доспат, Арда и Черна. Макар и слабо изразено, то дава благоприятно отражение върху развитието на наличната дървесна растителност.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

Таблица № 2
за температурата на въздуха

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Южнобългарска подобласт: климатичен район на долината на р. Места (500-1000 м н.в.)	8,5 / 11,0	-19,0 / -16,0	32,0 / 36,0
Южнобългарска подобласт: планински район – среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	2,0 / 8,5	-21,0 / -19,0	23,0 / 32,0
Преходно-континентална подобласт: Севернородопски нископланински район (300-1000 м н.в.)	3,9 / 8,7	-23,5 / -26,4	31,8 / 36,5
Преходно-континентална подобласт: планински район – среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	2,0 / 7,9	-24,3 / -31,8	28,3 / 31,5
Южнобългарска подобласт: Източнородопски нископланински район (300-1000 м н.в.)	8,5 / 9,8	-30,0 / -15,5	33,5 / 35,5

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец максимална валежна сума	Месец минимална валежна сума
Южнобългарска подобласт: климатичен район на долината на р. Места (500-1000 м н.в.)	620-700	XI-XII	VIII
Южнобългарска подобласт: планински район – среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	780-1100	V-VI, XI-XII	VIII-IX, III
Преходно-континентална подобласт: Севернородопски нископланински район (300-1000 м н.в.)	714-939	VI, XII	VIII-IX
Преходно-континентална подобласт: планински район – среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	700-960	V-VI	VIII-IX
Южнобългарска подобласт: Източнородопски нископланински район (300-1000 м н.в.)	725-975	XII	IX

Почви

На територията на РУГ – Смолян най-широко разпространение имат кафявите горски почви, представени от подтиповете тъмни, преходни и светли. Те се срещат върху 85,1% от дървопроизводителната площ на Управлението. Останалите почвени типове са с много по-малко участие.

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиално-делувиална	7,4	-
антропогенна	3,5	-
канелена излужена	11131,5	5,5
кафява горска тъмна	23667,1	11,8
кафява горска преходна	108150,8	53,7
кафява горска светла	39526,5	19,6
планинско горска тъмна	7274,1	3,6
хумусно-карбонатна	11538,1	5,7
Всичко:	201299,0	100,0

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС “Извора” – Девин и ДЛ “Михалково”.

Въпреки типично планинския релеф и силно пресечен терен на територията на РУГ – Смолян не са се развили масови ерозионни процеси, поради добрата облесеност на района. Изключение са най-източните части на Управлението (ДЛ “Златоград” и ДЛ “Славейно”), където върху значителни площи – над 30% от залесената площ на посочените лесничества продължава да действа активна ерозия. Общо ерозионни процеси в една или друга степен са се развили върху 26746,6 ха или 13,4% от залесената площ на Управлението.

Растителност

Съгласно горскорастителното райониране на България (Класификационна схема на типовете горски месторастения в НР България, 1983) територията на РУГ – Смолян попада в две горскорастителни области: териториите, северно от главното Перелико-Преспанско било, попадат в **Тракийската горскорастителна област**, подобласт Западни Родопи, а на юг от посоченото било – в **Южнокрайгранична горскорастителна област**, Ардинска подобласт. По отношение на вертикалното райониране горите на РУГ – Смолян попадат в два растителни пояса и съответните подпояси, а именно:

Ю-I - Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-700 м н.в.)

Ю-I-2 - Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-600 м н.в.)

Ю-I-3 - Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (600-800 м н.в.)

Т-II и Ю-II – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (700-2000 и 800-2200 м н.в.)

Т-II-1 и Ю-II-1 – Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (700-1200 и 800-1500 м н.в.)

Т-II-2 и Ю-II-2 – Подпояс на старопланинските гори от бук, ела и смърч (1200-1700 и 1500-1900 м н.в.)

Т-II-3 – Подпояс на горнопланинските смърчови гори (1700-2000 (2100) м н.в.)

Рязка граница между отделните подпояси не може да се постави. В зависимост от изложението, релефа, количеството влага и други фактори подпоясите се преливат едни в друг.

Най-източните и най-ниски части от територията на РУГ – Смолян (ДЛ “Златоград” и ДЛ “Славейно”) попадат в **Подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори** и в **Подпояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори** и са заети от дъбови и смесени широколистни гори. Обликът на насажденията в тази зона се дава от зимният дъб, благуна и бука. Заедно с тях растат цер, габър, келяв габър и др. В резултат на средиземноморското влияние в района на ДЛ “Златоград” се срещат букови насаждения в добро състояние при надморска височина 450-500 м.

В тези подпояси са създадени много култури от черен и бял бор, дуглазка и с участие на бреза, липа, червен дъб и др. Характерно за този район е, че белия бор, залесен при надморска височина над 400-500 м, се развива много добре, в добро здравословно състояние е и по растеж не отстъпва на черния бор. Това се дължи също на средиземноморското влияние, което нахлува по течението на река Върбица и река Арда.

По-ниските части (до 1000 м н.в.) от **Подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела** са доминирани от зимендъбови и по-рядко от букови насаждения, които се развиват по дефилетата на реките и притоците им. По северните склонове, като примес към тях участвуват воден и обикновен габър, а на припечни склонове и изпъкнали била се срещат най-често келяв габър, мъждрян и др., като голяма част заемат и издънкови насаждения, залесени с черен и бял бор. От храстите най-разпространени са леска, шипка, хвойна и глог. Тревната растителност е представена в цялото си многообразие, главно от житни, еуфорбиеви и др.

В по-високите части (над 1000 м н.в.) от **Подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела** и в **Подпояса на среднопланинските гори от бук, ела и смърч** преобладават чистите зимендъбови, букови, черборови, бялборови и смърчови насаждения, както и смесени насаждения с преобладание на някои от тези дървесни видове или без преобладание. Като примеси или единично в състава на насажденията участват ела, габър, мъждрян, клен, трепетлика и келяв габър. Върху карстови терени в тези подпояси са разположени високопродуктивни черборови гори, които се срещат на припечни и сенчести изложения, често примесени с бук и смърч (по доловете), бял бор и ела. Не са редки случаите, когато черният бор достига и до височина над 1500 м, измества белия бор и участва в състава на смесени насаждения със смърча и елата.

Чистите и смесени бялборови и смърчови насаждения, също са застъпени в тези подпояси. Белият бор заема най-често припечните и изпъкнали склонове с по-леки и отцедливи почви. На северни, източни, а понякога и на южни изложения, в много случаи под първия бялборов етаж по естествен път се е формирал втори, най-често смърчов етаж. На ограничени места се срещат и зимендъбови, семенни или издънкови насаждения, чисти или смесени с бук, габър, келяв габър, воден габър и др.

Създадени са култури и от дуглазка, които имат добри растежни показатели.

От храстите са застъпени леска, шипка, глог, хвойна, дрян, бъз и др.

Тревната покривка е от житни, ягоди, черни боровинки и др.

В най-високите части на Управлението, в **Подпояса на горнопланинските смърчови гори**, растат предимно смърчови насаждения, понякога на припечните места смесени с бял бор и ела. Тук са създавани и култури от смърч и бяла мура. Тревната покривка е изобилна, като на много места избуява и заглушава създадените култури или

затруднява възобновяването на насажденията. Представена е от житни, чемерика, лопен и др. От храстите се срещат черна и червена боровинка, хвойна и др.

Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	82472,3	41,2	78221,4	39,1
Смърч	44730,2	22,4	48819,2	24,4
Черен бор	16074,5	8,0	16240,3	8,1
Ела	3497,1	1,7	4039,9	2,0
Бяла мура	20,8	-	359,8	0,2
Черна мура	0,7	-	1,2	-
Лиственица	93,6	-	90,3	-
Веймутов бор	2,5	-	2,3	-
Зелена дуглазка	1904,7	1,0	2301,8	1,1
Атласки кедър	5,7	-	30,5	-
Други иглолистни	4,3	-	6,0	-
Бук	33669,4	16,8	37386,0	18,7
Червен дъб	5,9	-	7,3	-
Зимен дъб	11393,5	5,7	7605,1	3,8
Благун	872,7	0,4	412,0	0,2
Цер	91,7	-	34,1	-
Габър	370,3	0,2	296,0	0,1
Трепетлика	346,1	0,2	278,9	0,1
Явор	41,6	-	581,9	0,3
Бреза	784,8	0,4	617,9	0,3
Мъждрян	75,1	-	39,3	-
Орех	-	-	1,4	-
Акация	262,2	0,1	124,9	0,1
Космат дъб	8,2	-	6,3	-
Келяв габър	2593,6	1,3	1064,1	0,5
Брекия	1,7	-	4,9	-
Върба	5,2	-	4,0	-
Воден габър	444,9	0,2	253,7	0,1
Джанка	-	-	5,2	-
Елша	266,7	0,1	178,6	0,1
Ива	6,6	-	1,8	-
Кестени	2,3	-	5,2	-
Клен	0,9	-	3,4	-
Круша	0,7	-	8,7	-
Леска	16,2	-	2,2	-
Дребнолистна липа	3,1	-	1,7	-
Едролистна липа	0,4	-	0,9	-
Сребролистна липа	6,1	-	526,8	0,3
Офика	9,0	-	4,0	-
Череша	0,2	-	565,6	0,3
Шестил	-	-	22,4	-
Планински ясен	1,8	-	4,6	-
Тополи и върби	1,1	-	0,7	-
Други широколистни	-	-	6,1	-
ВСИЧКО	200088,4	100,0	200168,4	100,0

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково".

Характеристика на горския фонд

Общата площ на горския фонд на територията на РУГ – Смолян е 220533,2 ха (не е включена площта на ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково"), като приблизително 91% от тази площ са залесени. Преобладават иглолистните насаждения и култури, които покриват 75% от общата площ на Управлението.

Таблица № 6
Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	200088,4	90,7
Незалесена дървопроизводителна площ	1210,6	0,5
Недървопроизводителна площ	15000,1	6,8
Горски пасища	4234,1	1,9
ОБЩО:	220533,2	100,0

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково".

Таблица № 7
Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	165811,3 / 154940,2	75,2 / 77,4
Широколистни високостъблени	15553,4 / 15055,3	7,1 / 7,5
За реконструкция	22285,0 / 13762,8	10,1 / 6,9
Издънкови за прерастване	2963,9 / 2896,9	1,3 / 1,4
Издънкови за превръщане	13849,1 / 13372,0	6,3 / 6,7
Нискостъблени	70,5 / 61,2	-
ВСИЧКО:	220533,2 / 200088,4	100,0

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково".

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8
Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	107091,0	100936,5	32740,9	31048,6	139831,9	131985,1
Защитни	34216,6	30886,5	14655,5	11300,2	48872,1	42186,7
Рекреационни	11314,9	10728,3	371,2	364,6	11686,1	11092,9
Защитени	2305,9	1901,2	401,7	340,5	2707,6	2241,7
Други	10882,9	10487,7	2318,5	2092,3	13201,4	12580,0
Общо ЗРЗТ	58720,3	54003,7	17746,9	14097,6	76467,2	68101,3
Общо ДСФ+ЗРЗТ	165811,3	154940,2	50487,8	45146,2	216299,1	200086,4
Горски пасища	-	-	4234,1	-	4234,1	-
ОБЩО	165811,3	154940,2	54721,9	45146,2	220533,2	200086,4

Забележка: Данните в таблицата не включват ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково".

Съгласно Лесоустройствените проекти на държавните лесничейства в РУГ – Смолян е било предвидено средно годишно ползване в размер на 343137 куб.м от всички видове сечи, от което 163069 куб.м годишно от главни сечи и 180068 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсичани са средно годишно по 306530 куб.м или 89,3% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 150547 куб.м средно годишно или 92,3% от предвиденото, а от отгледни и санитарни сечи 155983 куб.м средно годишно или 86,6% от предвиденото. От събиране на суха и паднала маса, т.нар. случайни сечи, са добивани по 4866 куб.м средно годишно.

Предвижданият общ средногодишен добив на дървен материал е 392586,5 куб.м (с изключение на ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково", за които няма данни) – 161327,5 куб.м добив от главни, сеч на надлесни дървета и реконструкции и 231259 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Общо на територията на РУГ – Смолян санитарното състояние на гората е добро. Няма информация за санитарното състояние на горския фонд на територията на ДДС "Извора" – Девин и ДЛ "Михалково". Най-висок е процентът на повредените насаждения в ДЛ "Доспат" – 20,8% от залесената площ. В останалите лесничейства на

Управлението по-малко от 10% от залесената площ е засегната от различни видове повреди.

Най-разпространени по площ и значими от стопанска гледна точка са повредите от неблагоприятните абиотични фактори – вятър и сняг (**ветролом, снеголом и снеговал**) и механичните повреди от **смолодобив** и **клоносек**. Следват ги повредите от **гниене** по бука и смърча, **съхнене** по зимендъбови, елови, черен и бял боровите насаждения и култури, **трахеомикоза** по зимния дъб в ниските източни части от Управлението, **черен имел** и **кореново гниене**. Най-силно засегнат е белият бор, следван от зимния дъб, черния бор, смърча.

Масови заболявания от **гъбни болести** и нападения от **насекомни вредители** на територията на РУГ – Смолян не са констатирани. По-важни **насекомни вредители**, които могат да нанесат стопански щети в насажденията и културите, са борова процесионка, голям боров хоботник (голямо борово слонче), голям горски градинар, борова листна оса, летораслозавивачка и др. Освен тях в района са разпространени още короядите: типограф и халкограф при смърча, а при боровете - голям и малък горски градинар, двузъб, четиризъб и шестозъб корояд и върхов корояд. От **гъбните заболявания** най-разпространени са пънчушката и гъбни болести, причиняващи гниене дървесината на смърча.

Най-много пожари са възникнали на територията на ДЛ “Златоград” – общо 40 през ревизионния период, а най-малко в ДЛ “Хвойна” – само 2 пожара. Това са предимно низови пожари, като основна причина за тяхното възникване е небрежното отношение на местното население и безконтролно опожаряване на ниви и голини, обрасли с хвойнови храсталаци. Опожарените площи не са големи благодарение на навременните действия на стопанисващите структури

Във всички лесничейства на Управлението най-голям е броят на констатираните нарушения от незаконна сеч. Следвани от случаите на незаконна паша, браконьерски лов и риболов, незаконно разораване и заграждане.

Странични ползвания

Основно странично ползване на територията на РУГ – Смолян е била пашата, като предвидената за паша площ е задоволила напълно нуждите от паша на едрия и дребен добитък. Изключение са ДЛ “Девин” и ДЛ “Златоград”, където разрешената средногодишно площ за паша е била съответно с 2291,7 ха и 687 ха повече от предвидената. В Лесоустройствените проекти на ДЛ “Смолян” и ДЛ “Смилян” няма данни за броя едър и дребен добитък, пашувал на територията през ревизионния период.

Други странични ползвания, реализирани в горите на РУГ – Смолян, са: събиране на сено; на листников фураж; на горски плодове – боровинки, къпини, шипки, дренки; събиране на билки – мечо грозде, жълт кантарион, подбел, мащерка, бял равнец, риган, смрадлика; на гъби – манатарка, пачи крак, челядинка, сърнела, рижика, печурка; добив на смола, елхи, пънна борина, иглолистна вършина, борови връхчета, производство на култивирана пучерка, овцевъдство и птицевъдство.

Данните в следващата таблица са приблизителни, поради липсата на конкретна информация за видовете странични ползвания и реализираните количества в някои от лесничействата.

Таблица № 10

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (стар) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (нов) средногодишно
Паша - площ	хектари	82962,2	78517,7	122263,4
Едър добитък	брой	32947	19299	86264
Дребен добитък	брой	186154	82837	485610
Сено	тона	458	280,7	299,2
Листников фураж	пр.куб.м	4200	6247	5122
Горски плодове	тона	10	82,06	3,5
Билки	тона	8,2	30,13	7,5
Гъби	тона	9	42,8	57,9

Лечебни растения

Според данните от “Хорологичен атлас на лечебните растения в Република България” и списъците на видовете, посочени в Лесоустройствените проекти на ДЛ “Доспат” и ДЛ “Мугла”, на територията на РУГ – Смолян се срещат следните лечебни растения:

Алпийски лапад (<i>Rumex alpinus</i>)	Обикновен здравец (<i>Geranium macrorrhizum</i>)
Балканска пищялка (<i>Angelica pancicii</i>) – защитен вид	Обикновен киселец (<i>Rumex acetosa</i>)
Брястолистно орехче (<i>Filipendula ulmaria</i>)	Обикновен повет (<i>Clematis vitalba</i>)
Бяла бреза (<i>Betula pendula</i>)	Обикновен риган (<i>Origanum vulgare</i>)
Великденче (<i>Veronica officinalis</i> L.)	Обикновена леска (<i>Corylus avellana</i>)
Висок лопен (<i>Verbascum thapsiforme</i>)	Обикновена хвойна (<i>Juniperus communis</i>)
Водна детелина (<i>Menyanthes trifoliata</i>)	Обикновена шипка (<i>Rosa canina</i>)
Вратига (<i>Tanacetum vulgare</i>)	Орлова папрат (<i>Pteridium aquilinum</i>)
Върбинка (<i>Verbena officinalis</i> L.)	Офика (<i>Sorbus aucuparia</i>)
Горска пищялка (<i>Angelica sylvestris</i>)	Очанка (<i>Euphrasia ssp. diversa</i>)
Горска тинтява (<i>Gentiana asclepiadea</i>)	Подбел (<i>Tussilago farfara</i> L.)
Горска ягода (<i>Fragaria vesca</i>)	Равнец бял (<i>Achillea millefolium</i> gr.)
Горски енчец (<i>Solidago virgaurea</i>)	Ранилист (<i>Betonica officinalis</i>)
Градско омайниче (<i>Geum urbanum</i>)	Рунянка (<i>Hieracium pilosella</i>)
Живениче (<i>Scrophularia nodosa</i>)	Седефче (<i>Ruta graveolens</i>) - защитен вид
Жълт кантарион (<i>Hypericum perforatum</i>)	Синя жлъчка (<i>Cichorium intybus</i>)
Зловонен здравец (<i>Geranium robertianum</i>)	Сладка папрат (<i>Polypodium vulgare</i>)
Изтравниче (<i>Asplenium trichomanes</i>)	Смрадлика (<i>Cotinus coggygria</i> Scop.)
Копитник (<i>Asarum europaeum</i>)	Трепетлика (<i>Populus tremula</i>)
Крилатолистна иглика (<i>Primula elatior</i>)	Трицветна теменуга (<i>Viola tricolor</i>)
Кървавиче (<i>Bistorta major</i>)	Чемерика (<i>Veratrum album</i>)
Лазаркиня (<i>Galium odoratum</i>)	Червен кантарион (<i>Centaureum erythraea</i>)
Лечебна динка (<i>Sanguisorba officinalis</i>)	Червена боровинка (<i>Vaccinium vitis-idaea</i>)
Малина (<i>Rubus idaeus</i>)	Черна боровинка (<i>Vaccinium myrtillus</i>)
Мащерка (<i>Thymus sp. diversae</i>)	Шапиче (<i>Alchemilla vulgaris</i> complex) - защитен вид
Мечо грозде (<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> L.) - защитен вид	
Мъждряк (<i>Fraxinus ornus</i>)	
Обикновен глог (<i>Crataegus monogyna</i>)	
Обикновен дрян (<i>Cornus mas</i>)	

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Информацията за растителните видове с природозащитен статус, разпространени на територията на РУГ – Смолян, е недостатъчна. Данни за находища на редки растения има само за ДЛ “Доспат” и ДЛ “Хвойна”. Почти липсва информация за разпространението на животински видове от Червената книга или защитени от Закона.

На територията на ДЛ “Доспат” са установени находища на следните редки растения Костова тлъстига (*Sedum kostovii*) - отдел и подотдел: 18 д; 19 а; 20 а; 21 г; 24 г, з; 25 д, м; 28 и; 61 д, е, з; 75 в, д, ж; 91 б, в, д, е; 107 г, з, к, м; 108 а; 127 а; 293 а.

Родопско крайснежно звънче (*Soldanella carpatica*) - отдел и подотдел: 57 г; 58 б, ж.

Червен кантарион (*Centaureum erythraea*) - 58 отдел, подотдел з.

Див копър (*Anethum graveolens*) - 22 отдел, подотдел 11

Джел (*Ilex aquifolium*) - 169 отдел, подотдел г

Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* L.) - 107 отдел, подотдел к

Брекиня - var. Пинафолия - 352 отдел, подотдели: д, е, и, м

Български алисоидес (*Allysoides bulgarica*) - 352 отдел, подотдел 2

Кокиче (*Galanthus nivalis* L.) - отдел и подотдел: 108 е; 112 а; 113 а, б; 129 б; 130 в; 131 д; 294 а; 295 а; 299 а; 300 а, б; 349 а; 350 а, д; 351 а; 352 а, к, л;

Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahl.) - 351 отдел, подотдел д.

Популациите на тези видове са в добро и много добро състояние.

На територията на ДЛ “Хвойна” в района между селата Хвойна и Орехово има находища на редките видове: Халерово котенце (*Pulsatilla halleri*), Персийска морина (*Morina persica*) и Балканска козя брада (*Tragopogon balcanicus*). Около връх “Персенк” се среща редкия вид Живениче (*Scrophularia laciniata*), а в района на “Чудните мостове” - застрашения растителен вид Мечешко око (*Cortusa matthioli*). В различни части на лесничейството се срещат още редките растения:

Кръглолистна росянка (*Drosera rotundifolia*)

Туфест игловръх (*Alissum pulvinare*)

Декоративен лопен (*Verbascum decorum*)

Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*)

Родопски магарешки бодил (*Carduus rhodopaeus*)

Споменатите растения, както и срещащите се в района редки животински видове - мечка, дива коза, лещарка, глухар и черен кълвач, са включени в “Червена книга на Република България”.

По литературни данни на територията на ДЛ “Доспат” се срещат следните растения, записани в “Червената книга на Република България”:

Сплескан плаун, сплескан ликоподиум (*Diphasium complanatum*) - Рядък вид. Разпространен е в Западни Родопи, северно от гр.Доспат.

Клиновидно изтравниче (*Asplenium cuneifolium*) - Рядък вид.

Обикновен кестен (*Castanea sativa*) - Застрашен вид. Среща се в Западни Родопи (Доспатско).

Веленовскиеве плюскавиче (*Silene velenovskiana*) - Рядък вид.

Кръглолистна росянка (*Drosera rotundifolia*) - Рядък вид.

Костова тлъстига (*Sedum kostovii*) - Рядък вид. Български ендемит. Включен в европейския списък на редките, застрашените и ендемичните растения с категория рядък.

Черно френско грозде (*Ribes nigrum*) - Рядък вид. Среща се по долината на р.Доспат.

Върболистен тъжник (*Spiraea salicifolia*) - Застрашен вид. Среща се край р.Доспат.

Родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*) - Рядък вид. Български ендемит. Среща се в Западни Родопи, местността “Лонгурлии”.

Българско шапиче (*Alchemilla bulgarica*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Пълзящ гръмотрън (*Ononis repens*) - Рядък вид.

Родопска люцерна (*Medicago rhodopaea*) - Рядък вид. Български ендемит.

Седефче (*Ruta graveolens*) - Застрашен вид.

Джел (*Ilex aquifolium*) - Рядък вид.

Блатна теменуга (*Viola palustris*) - Рядък вид. Среща се край р.Доспат по заблатените места и торфища.

Родопска теменуга (*Viola rhodopaea*) - Рядък вид. Български ендемит.

Родопски скален копър (*Seseli rhodopaeum*) - Рядък вид. Български ендемит.

Див копър (*Anethum graveolens*) - Рядък вид.

Панчичева пищялка (*Angelica pancicii*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi*) - Рядък вид.

Карпатско крайснежно звънче (*Soldanella carpatica*) - Рядък вид.

Турски червен кантарион (*Centaureum turcicum*) - Рядък вид.

Енгадиенова горчивка (*Gentianella engadinensis*) - Рядък вид.

Богородична лъжичка, горчивка (*Menyanthes trifoliata*) - Застрашен вид.

Родопско еньовче (*Galium rhodopaeum*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Фривалдскиев пчелинок (*Marrubium frivaldskyanum*) - Рядък вид. Български ендемит.

Родопско великденче (*Veronica rhodopaea*) - Рядък вид. Български ендемит.

Разпространен е около яз.”Доспат”.

Родопска горска майка (*Lathraea rhodopaea*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*) - Рядък вид. Балкански ендемит. Терциерен реликт.

Планинска диланка (*Valeriana montana*) - Рядък вид.

Панчичев спореж (*Senecio pancicii*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Планинско подрумиче (*Anthemis orbatica*) - Рядък вид. Български ендемит.

Защитени територии

Защитените природни обекти на територията на РУГ – Смолян са посочени по лесничейства.

На територията на ДЛ “Борино”:

- **Резерват "Кастракли"** - обявен със заповед № 508/28.03.1968 г. на МГГП, с обща площ 127,0 ха, от която залесена 125,8 ха и незалесена 1,2 ха.
- **Природна забележителност "Буйновско ждрело"** - обявена със заповед № 995/21.04.1971 г. на МГГП, с обща площ 652,9 ха, от която залесена 415,9 ха и незалесена 237,0 ха.
- **Природна забележителност "Дяволският мост"** - обявена със заповед № 535/25.09.1978 г. на КОПС, с обща площ 47,8 ха, от която залесена 26,4 ха и незалесена 21,4 ха.
- **Защитена местност "Триградско ждрело" (част)** - обявена със заповед № 4021/06.12.1963 г. на КГГП, с обща площ в ДЛ “Борино” 85,3 ха, от която залесена 68,5 ха и незалесена 16,8 ха.

На територията на ДЛ “Триград”:

- **Поддържан резерват "Шабаница"** - обявен със заповед № 370/15.10.1999 г. на МОСВ с обща площ 23,6 ха, от която залесена 23,5 ха и незалесена 0,1 ха.
- **Резерват "Казаните"** - обявен със заповед № 508/28.03.1968 г., с обща площ 156,8 ха, от която залесена 152,8 ха и незалесена 4,0 ха.
- **Защитена местност "Чаирите"** - обявена със заповед № 3751/30.11.1973 г. на МГОПС, с обща площ 317,3 ха, от която залесена 288,3 ха и незалесена 29,0 ха.
- **Защитена местност "Триградско ждрело"** - обявена със заповед № 4021/06.12.1963 г. на КГГП, с обща залесена площ 245,3 ха, от която залесена 146,7 ха и незалесена 98,6 ха.

На територията на ДЛ “Девин”:

- **Природна забележителност "Настанска могила"** (по-известна като "Слона") - обявена със заповед № 1120/02.07.1968 г. на МГГП, с обща незалесена площ 3,0 ха.

На територията на ДЛ “Хвойна”:

- **Природна забележителност “Чудните мостове”** - обявена с ПМС № 4942/18.07.1949 г., допълнено със заповед № 2813/08.11.1961 г. на ГУГ, с площ 40,3 ха, от която залесена - 31,3 ха и незалесена - 9,0 ха.
- **Природна забележителност “Дуплево”** - обявена със заповед № 3796/11.10.1965 г. на КГГП, с площ 0,5 ха, незалесена.
- **Природна забележителност “Костен камък”** - обявена със заповед № 3796/11.10.1965 г. на КГГП, с площ 0,4 ха, незалесена.
- **Природна забележителност “Скакалото”** - обявена със заповед № 3796/11.10.1965 г. на КГГП, с площ 0,4 ха, незалесена.
- **Защитена местност “Средните ливади”** - обявена със заповед № 3700/29.12.1972 г. на МГОПС, с обща площ 70,4 ха, от която залесена 69,1 ха и незалесена 1,3 ха.

На територията на ДЛ “Широка лъка”:

- **Природна забележителност “Ледницата”** - обявена със заповед № 2810/10.10.1962 г. на МГГП и видоизменена със заповед № 1120/02.07.1968 г. на МГГП, с обща площ 11,8 ха, цялата залесена.
- **Природна забележителност “Чернока”** - обявена със заповед № 1799/30.06.1972 г. МГОПС, с обща залесена площ 8,6 ха.
- **Природна забележителност “Летната гора”** - обявена със заповед № 1799/30.06.1972 г. на МГОПС, с обща залесена площ 36,6 ха.
- **Природна забележителност “Момата”** - обявена със заповед № 535/25.09.1978 г. на КОПС, с обща незалесена площ 0,4 ха.
- **Природна забележителност “Главата”** - обявена със заповед № 535/25.09.1978 г. на КОПС, с обща незалесена площ 0,2 ха.

На територията на ДЛ “Пампорово”:

- **Резерват “Момчиловски дол”** - обявен със заповед № 508/28.03.1968 година на МГГП, с обща площ 31,1 ха, от която залесена 28,3 ха и незалесена 2,8 ха.
- **Природна забележителност “Дълбоки дол”** - обявена със заповед № 521/20.05.1985 година на КОПС, с обща залесена площ 5,8 ха.

- **Природна забележителност “Смолянски езера”** - обявена със заповед № 374/05.05.1982 година на КОПС, с обща площ 47,0 ха, от която залесена 30,2 ха и незалесена 16,8 ха.
- **Природна забележителност “Невястата”** - обявена със заповед № 425/18.05.1987 година на КОПС, с обща площ 47,7 ха, от която залесена 41,8 ха и незалесена 5,9 ха.
- **Защитена местност “Рожен”** - обявена със заповед № 558/06.08.1979 година на КОПС с обща площ 108,5 ха, от която залесена 107,0 ха и незалесена 1,5 ха.

На територията на ДЛ “Смилян”:

- **Защитена местност “Падала”**, обявена със заповед № 558/06.08.1979 г. на КОПС, с обща площ 32,7 ха, от която 30,8 ха залесена и 1,9 ха незалесена.
- **Природна забележителност Пещера “Улцата” (“Ухловица”)**, обявена със заповед № 283/04.05.1979 г. на КОПС, с общо 1,0 ха залесена площ.
- **Природна забележителност “Бориковска пещера”**, обявена със заповед № 283/04.05.1979 г. на КОПС, с обща незалесена площ 1,0 ха.

На териториите на ДЛ “Доспат”, ДЛ “Мугла”, ДЛ “Чепеларе”, ДЛ “Смолян”, ДЛ “Златоград” и ДЛ “Славейно” няма обявени защитени природни обекти или има обявени само исторически места, които съгласно новия Закон за защитените територии отпадат от регистъра на защитените природни обекти.

Няма данни за обявените защитени природни обекти на териториите на ДДС “Извора” – Девин и ДЛ “Михалково”, в които в момента се извършва ново лесоустройство.